

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Cele Akcji Katolickiej w okresie dwudziestolecia międzywojennego na łamach częstochowskiej "Młodzieży Katolickiej"

Author: Agnieszka Bajor

Citation style: Bajor Agnieszka. (2005). Cele Akcji Katolickiej w okresie dwudziestolecia międzywojennego na łamach częstochowskiej "Młodzieży Katolickiej". W: K. Heska-Kwaśniewicz, K. Tałuc (red.), "Prace ofiarowane Profesor Marii Pawłowiczowej" (S. 66-81). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Agnieszka Bajor

Cele Akcji Katolickiej w okresie dwudziestolecia międzywojennego na łamach częstochowskiej „Młodzieży Katolickiej”

W latach 1926–1934 w tygodniku „Niedziela” ukazywała się bezpłatna wkładka, zatytułowana „Młódzież Katolicka”, przeznaczona dla młodych członków Akcji Katolickiej. Rodowodu diecezjalnego tygodnika „Niedziela” należy upatrywać w fakcie wydzielenia diecezji częstochowskiej.

Diecezja częstochowska została utworzona 28 października 1925 roku na mocy bulli papieża Piusa XI *Vixdum Poloniae unitas*. Następnie, 14 grudnia 1925 roku, papież mianował na stanowisko jej biskupa ks. Teodora Kubinę. Jedną z pierwszych jego decyzji – poza inicjacją organizacji diecezji i budowy seminarium duchownego – było założenie czasopism stawiających sobie za cel zjednoczenie wiernych, którzy uprzednio należeli do diecezji włocławskiej i kieleckiej. Organem pełniącym taką funkcję był tygodnik „Niedziela”. Pierwszy numer tego czasopisma ukazał się 4 kwietnia 1926 roku. Jeszcze w tym samym roku redakcja zdecydowała się na wydawanie dodatków dla młodzieży. Sposób publikowania prasy w postaci niesamoistnych wkładek znany był już w XIX wieku. Dodatki dołączano do czasopism społeczno-kulturalnych, religijnych i gazet informacyjno-politycznych¹, by ich treści docierały do większej liczby czytelników. Geneza „Młodzieży Katolickiej” wiąże się z działalnością społeczną² i apostołską Kościoła katolickiego,

¹ I. Socha: *Czasopisma dla młodzieży – literatura piękna – wychowanie literackie (1918–1939)*. Katowice 1990, s. 27.

² Początki katolickich organizacji społecznych sięgają połowy XIX wieku (w Belgii, Francji, Niemczech, Szwajcarii i Włoszech), a związane są z działalnością papieży: Piusa IX, Leona XIII, św. Piusa X i Piusa XI. Do tradycyjnych organizacji misyjnych, czeladniczo-rzemieślniczych i trzeźwościowych dołączyły stowarzyszenia o charakterze społecznym. Nauka społeczna Kościoła katolickiego była znana np. na Górnym Śląsku już w okresie Wiosny Ludów. Por. M. Pater: *Katolicki ruch polityczny na Śląsku w latach 1848–1871*. Wrocław 1967, s. 101, 263–264. O śląskich organizacjach katolickich, mających charakter społeczny, pisze też M. Pater w publikacji: *Polskie dążenia narodowe na Górnym Śląsku (1891–1914)*. Wrocław 1998.

w szczególności z Akcją Katolicką³, prowadzoną wśród młodzieży żeńskiej i męskiej.

Głównym celem Akcji Katolickiej, w początkowym okresie jej rozwoju, było przeciwstawianie się antyklerykalizmowi oraz laicyzacji narodu; głoszono, że „Apostolstwo to istotne zadanie Akcji Katolickiej”⁴. Dopiero później organizacje katolickie włączyły się w nurt działań społecznych, zgodnie z zasadami zawartymi w encyklice *Rerum novarum* papieża Leona XIII (1891). Program Akcji Katolickiej, przedstawiony w encyklice Piusa X *Il fermo proposito* (11 czerwca 1905) – zdaniem ks. Bolesława Kumora – zakładał nowy porządek społeczny, którego funkcją było „zespolenie wszystkich sił żywotnych w służbie zbawienia dusz i religii dla odnowienia w Chrystusie życia indywidualnego, rodzinnego i społecznego, dla rozszerzenia prawdy, uaktywnienia cnót, zwalczania antychrześcijańskiej kultury na wszystkich polach publicznego życia”⁵. Zadaniem Akcji Katolickiej, według encykliki *Ubi arcano* (22 grudnia 1922) papieża Piusa XI, było z kolei „odnowienie życia katolickiego w rodzinie i społeczeństwie przez dogłębną chrystianizację wszystkich dziedzin życia ludzkiego”⁶. Akcja Katolicka miała więc odnowić ruch społeczny wśród katolików.

W wolnej Polsce dość szybko przyswojono idee Akcji Katolickiej, czyli apostołatu świeckich katolików. Stało się to w latach dwudziestych XX wieku, choć już w czasach zaborów biskupi zachęcali duszpasterzy do powoływania i nadzorowania akcji społecznych, by pomagać biednym i potrzebującym⁷.

Episkopat Polski na konferencji w Warszawie w dniach 12–14 marca 1919 roku zadecydował, by we wszystkich istniejących diecezjach zorganizować młodzież męską, robotników, kobiety starsze i młodsze najpierw w koła parafialne, następnie w związki diecezjalne i zjednoczenia związków diecezjalnych. Te ustalenia można uznać za początki tworzenia Akcji Katolickiej. Nieco później zatwierdzono statuty funkcjonujących związków – Katolickiego Związku Mężów (KZM), Katolickiego Związku Kobiet (KZK), Katolickiego Związku Młodzieży Męskiej (KZMM) i Katolickiego Związku Młodzieży Żeńskiej (KZMŻ) – oraz stowarzyszeń, które wchodziły w skład ogólnokrajowych związków – Katolickie Stowarzyszenie Mężów (KSM), Katolickie Stowarzyszenie Kobiet (KSK), Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej (KSMM), Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej (KSMŻ).

Akcję, zwaną Ligą Katolicką, oficjalnie powołał do życia w Poznaniu prymas kardynał Edmund Dalbor (1920), a w 1926 roku w Warszawie kardy-

³ Po raz pierwszy określenia Akcja Katolicka użył Pius X w *motu proprio* z 18 grudnia 1903 roku.

⁴ *Apostolskie zadania Akcji Katolickiej*. Poznań [b.r.], s. 3.

⁵ B. Kumor: *Historia Kościoła*. Cz. 8: *Czasy współczesne 1914–1992*. Lublin 1998, s. 90.

⁶ Ibidem.

⁷ K. Jeżyna: *Akcja Katolicka w II Rzeczypospolitej*. Lublin 1996, s. 33.

nał Aleksander Kakowski. Stowarzyszenia Ligi Katolickiej stały się podstawą do przekształcenia ich w Akcję Katolicką, która powstała 24 listopada 1930 roku⁸. W dniu 27 listopada 1930 roku papież Pius XI zatwierdził statut organizacyjny Akcji Katolickiej, która przyjęła włoski model organizacyjny, tzn. wykorzystano do jej uformowania cztery stany naturalne: kobiety, mężczyzn, młodzież żeńską i męską⁹.

Dużą wagę w Akcji Katolickiej przywiązywano do wychowania młodzieży, która ukończyła już szkołę powszechną, nie pobierała nauki religii, więc łatwo mogła popełniać życiowe błędy: „Podstawową pracą dla społeczeństwa to praca nad młodzieżą. Praca ta dziś stanęła na szerszej podstawie, a zużyta w tej pracy energia, włożony w nią trud i wysiłek nie mogą przejść bez dodatniego skutku”¹⁰ – pisał ks. Józef Skudrzyk, patron Okręgu Cieszyńskiego. Potrzeba światłych i dobrych obywateli katolików zrodziła konieczność tworzenia związków młodzieżowych.

Praca oświatowa i duszpasterska młodzieżowych organizacji Akcji Katolickiej rozwijała się w różnych regionach Polski bardzo podobnie, zbliżone były założenia, cele i formy pracy.

Na Śląsku¹¹ dynamiczny rozwój towarzystw religijnych rozpoczął się w drugiej połowie XIX wieku. Wtedy też górnośląski Kościół katolicki zaczął docierać do młodzieży. Organizowano zebrania w świetlicach międzyzwiązkowych, restauracjach, prywatnych mieszkaniach lub w plenerze; przygotowywano komunie święte, rekolekcje i adoracje, pielgrzymki, procesje, święta patrolne oraz akademie uświetniające uroczystości katolickie, podnoszące kulturę religijną młodzieży. Prowadzono także kilkutygodniowe kursy religijne dla zelatorów, pragnących zakładać kółka religijne we własnych parafiach.

Męskie stowarzyszenia Akcji Katolickiej współpracowały z władzami państwowymi i wojskowymi, uczestniczyły w świętach państwowych, promowały

⁸ B. Kumor: *Historia Kościoła...*, s. 408.

⁹ J. Dziwoki: *Aspekt misyjny Akcji Katolickiej w diecezji katowickiej w latach 1922–1939*. W: *Kościół śląski wspólnotą misyjną*. Red. W. Świątkiewicz, J. Wycisło. Katowice 1995, s. 170.

¹⁰ *Sprawozdanie Związku Młodzieży Polskiej Męskiej w Mikołowie za rok 1927*. Mikołów 1928, s. 5.

¹¹ Do najprężniej działających organizacji należały: Towarzystwo Katolickich Młodzieńców (1917) i Śląski Związek Polskiej Młodzieży Katolickiej (1920). Druga z organizacji, o charakterze świeckim, ale prowadzona przez księży, za główny cel stawiała sobie wychowanie religijne. Związek prowadził także działalność społeczną i kulturalną. Organizował biblioteki, przedstawienia teatralne, kursy, wykłady i odczyty. Wydawał własne czasopisma – „Przyjaciela Młodzieży” i „Kierownika Młodzieży” – tak często polecane do czytania w częstochowskich stowarzyszeniach. W 1934 roku stowarzyszenia młodzieży katolickiej wchłonęła Akcja Katolicka (organizowana na terenie Górnego Śląska jeszcze przed utworzeniem diecezji katowickiej przez biskupa Augusta Hlonda). Por. R. Rak: *Charakterystyczne rysy duszpasterstwa biskupów katowickich (1922–1992)*. W: *Metropolia katowicka – górnośląska. Dziedzictwo historii. Wyzwania wobec przyszłości*. Red. W. Świątkiewicz, J. Wycisło. Katowice 1994, s. 31–32.

wreszcie instytucję Obrony Narodowej. Oświatę szerzono natomiast na kursach dokształcających, które cieszyły się dużą popularnością. Zakładano biblioteki i zespoły czytelnicze. Propagowano społeczne zasady życia, urządzano pogadanki, wykłady i kursy¹².

W myśl zasady „W zdrowym ciele – zdrowy duch” prowadzono zajęcia wychowania fizycznego, które podnosiły sprawność fizyczną oraz wyrabiały pogodę ducha i karność. Wychowanie fizyczne miało także służyć obronnym celom kraju. Młodzież chętnie uprawiała lekkoatletykę, narciarstwo oraz turystykę, grywała w palanta, piłkę ręczną i nożną.

Do młodzieży wiejskiej i miejskiej kierowano akcje rolnicze. Młodzież uczestniczyła w lokalnych i regionalnych wystawach płodów rolnych oraz dożynkach. Lansowano wreszcie tematykę spółdzielczą¹³. Wśród dziewcząt prowadzono akcję popularyzowania wiedzy religijnej. Dla zainteresowanych druhen organizowano kursy religijne z wykładami z zakresu dogmatyki, etyki i katolickiej myśli społecznej. Druhny brały także udział w kursach szycia, gotowania i pielęgnowania noworodków, które przygotowywały młode kobiety do życia w społeczeństwie, a przede wszystkim w rodzinie.

Działalność społeczna spotkała się z dużym zrozumieniem w diecezji kujawsko-kaliskiej (włocławskiej), kierowanej przez ks. biskupa Stanisława Kazimierza Zdzitowieckiego. Część tej diecezji weszła później w skład nowo powstałej diecezji częstochowskiej. Biskup Zdzitowiecki popierał szczególnie pracę wśród młodzieży. W dniu 1 października 1919 roku utworzono m.in. sekretariat generalny koordynujący pracę organizacji młodzieżowych w diecezji włocławskiej. Na jego czele stanął ks. Wincenty Mieczysław Zawadzki, potem ks. Antoni Radomski (od 1921 roku)¹⁴.

Na terenie diecezji kieleckiej efektywnie rozwijały się z kolei organizacje robotnicze. Młodzież natomiast, poddawana wrogiej Kościołowi agitacji, częs-

¹² Bardzo ciekawie działalność kulturotwórczą organizacji młodzieżowych działających w strukturach Akcji Katolickiej opisała Irena Mierzwa, zwracając szczególną uwagę na kształcenie liderów ruchu na licznych kursach, w Szkole Społecznej oraz w Wyższym Katolickim Studium Społecznym w Poznaniu. Ośrodek szkoleniowo-rekreacyjny powstał także na Zadolu w Piotrowicach (dzielnica Katowic). Wśród najważniejszych elementów pracy kulturalno-oświatowej autorka wymieniła czytelnictwo, któremu sprzyjało organizowanie bibliotek (np. we współpracy z Towarzystwem Czytelni Ludowych). Organizacje młodzieżowe urządzały również „Tygodnie Książki” i konkursy czytelnicze, prowadziły akcje kolportażowo-propagandowe (promowano np. „Gościa Niedzielnego”). W akcjach oświatowych za najefektywniejsze I. Mierzwa uznała wykłady, kursy i kółka samokształceniowe. I. Mierzwa: *Kulturotwórcza rola polskich towarzystw religijnych na Górnym Śląsku*. W: *Religijne inspiracje kultury na Górnym Śląsku*. Red. W. Świątkiewicz, J. Wycisło. Katowice 1998, s. 117–118; J.S. Dworak: *Historia polskiego ruchu młodzieżowego w Nowym Bytomiu w latach 1890–1922*. Wyd. fototypiczne. Opole-Ruda Śląska 1996.

¹³ *Akcja Katolicka na Śląsku. Powstanie. Rozwój. Działalność*. Katowice 1938, s. 106–113.

¹⁴ J. Związek: *Katolickie stowarzyszenia społeczne w diecezji częstochowskiej (1925–1939)*. Częstochowa 1994, s. 29, 32.

to opowiadała się po stronie przeciwników religii katolickiej. Działalność duszpasterska napotykała więc duże trudności.

Biskup T. Kubina, urządzając nową diecezję, musiał równocześnie zadbać o zorganizowanie stowarzyszeń Akcji Katolickiej niemal od podstaw¹⁵. Oficjalnie Liga Katolicka powstała w Częstochowie 10 czerwca 1927 roku, kiedy to w urzędzie wojewódzkim w Kielcach zatwierdzono, sporządzony pod opieką biskupa T. Kubiny, tekst statutu oraz pismo w sprawie powstania Ligi Katolickiej. Według ks. T. Kubiny Liga Katolicka, poświęcona w diecezji częstochowskiej Najświętszemu Sercu Jezusa, miała przede wszystkim pomóc w rozwiązywaniu poważnych problemów społecznych, takich jak np. nędza wśród robotników i chłopów¹⁶.

Struktury organizacji młodzieżowych zostały natomiast utworzone podczas zjazdu wszystkich stowarzyszeń młodzieżowych działających w diecezji częstochowskiej. Zjazd ten odbył się 10 października 1926 roku z inicjatywy ks. Jana Domarańczyka, znanego działacza społecznego. Na zjeździe powołano do życia: Diecezjalny Związek Młodzieży Polskiej Męskiej i Diecezjalny Związek Młodzieży Polskiej Żeńskiej (uniezależniono wówczas organizacje młodzieżowe od władzy kościelnej we Włocławku i Kielcach). Wojewoda kielecki zatwierdził je jednak dopiero 29 listopada 1929 roku¹⁷.

Młodzieżowe stowarzyszenia Akcji Katolickiej starały się prowadzić swą działalność, wykorzystując np. publikacje książkowe, akcje kolportażowe oraz propagandowe. Prasa młodzieżowa była „środowiskiem wychowawczym”, integrującym młodych ludzi. Stanowiła ona także płaszczyznę porozumienia między postanowieniami Kościoła a stowarzyszeniami.

Rozwój czasopiśmiennictwa w odrodzonej Polsce był ułatwiony, ponieważ w Ustawie Konstytucyjnej Rzeczypospolitej Polskiej z 17 marca 1921 roku zagwarantowano wolność prasy. Każdy polski obywatel mógł założyć czasopismo¹⁸. Niemal wszystkie związki miały wobec tego organy prasowe¹⁹.

¹⁵ O szczególnej opiece ks. biskupa Kubiny nad młodzieżą świadczą słowa wypowiedziane w kazaniu *Na święto Młodzieży*: „Droga Młodzieży, powinniście pracować nad sobą i korzystać z pracy Kościoła i społeczeństwa nad wami, tak jak wiosna pracuje i pozwala ludziom pracować nad sobą, aby rozwinęły się bujnym życiem wszystkie jej piękne siły”. T. K u b i n a: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach*. T. 2. Częstochowa [b.r.], s. 150.

¹⁶ J. Związek: *Liga Katolicka w diecezji częstochowskiej (1927–1937)*. W: *Z dziejów najnowszych Częstochowy*. Red. R. Szwed i W. Palus. Częstochowa 1995, s. 66.

¹⁷ Ibidem, s. 73.

¹⁸ W stosunku do czasopism dla dzieci i młodzieży obowiązywały dodatkowe zarządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wewnętrzne ustalenia kuratoriów oświaty i dyrekcji szkół, które przewidywały np. stosowanie cenzury represyjnej (konfiskata nakładów). A. F a b e r - C h o j n a c k a: *Czasopisma krakowskie dla dzieci i młodzieży w dwudziestoleciu międzywojennym*. Kraków 1995, s. 9–10.

¹⁹ Dla młodzieży wydawano: „Okólnik Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej” (Płock 1927–1939); „Głos Związku Młodzieży” (Włocławek 1918–1929); „Głos Młodzieży” (Włoc-

Podstawowym źródłem informującym o działalności i rozwoju Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej²⁰ i Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej²¹ w diecezji częstochowskiej był dodatek „Młodzież Katolicka” do tygodnika „Niedziela”. Jego powstanie wynikało z zapowiedzi ks. biskupa Teodora Kubiny, który w *Arcypasterskiej zachęcie* w pierwszym numerze „Niedzieli” napisał: „Niech ją popierają wszystkie nasze związki i stowarzyszenia katolickie; wszak im na pierwszym miejscu służyć będzie jako ich organ”²².

W dniu 31 października 1926 roku ukazał się pierwszy numer dodatku „Młodzież Katolicka. Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Męskiej. Bezpłatny Dodatek »Niedzieli«”. Redakcja wyjaśniała, że celem czasopisma będzie wychowywanie „rycerzy Chrystusowej Polski” według średniowiecznych ideałów. W pierwszym numerze zamieszczono także odezwę do młodzieży autorstwa Jana Słodrowskiego, nauczyciela Gimnazjum im. Romualda Traugutta w Częstochowie. Jan Słodrowski pisał: „Młodzież pracująca poza szkołą, jakież to piękny widok! Nie myślcie, że dla Was nie ma serca w Polsce. Wprawdzie nie otaczają Was opiekuńcze mury szkolne, nie towarzyszą Wam nieustannie rady i pomoce nauczycieli, ale z tego nie wynika, że jesteście opuszczeni i lekceważeni”²³.

ławek 1932–1933); „Echo Katolickich Stowarzyszeń Młodzieży Okręgu Kaliskiego” (Kalisz 1937–1939); „Głos Młodzieży Województwa Kieleckiego” (Kielce 1921–1926); „Gotów! Sprawie służ!” (Kielce 1925–1939); „Okólnik Związku Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej Ziemi Sandomiersko-Radomskiej” (Radom 1921–1932); „Nową Jutrzenkę” (Lublin 1908–1923); „Orla Białego” (Lublin 1925–1926); „Okólnik Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej” (Lublin 1921–1926); „Ogniwo” (Lublin 1927–1933); „Wiadomości Związku Młodzieży Polskiej Diecezji Podlaskiej”, a następnie „Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Diecezji Podlaskiej” (Siedlce 1927–1939); „Młodość”, a następnie „Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Diecezji Łomżyńskiej” (Łomża 1924, 1939); „Młodzież Polską” (Kraków 1917–1922, 1925–1939); „Przewodnik Młodzieży Żeńskiej” (Kraków 1927–1939). Listę podano m.in. za: A. Notkowskiego: *Polska prasa prowincjonalna Drugiej Rzeczypospolitej (1918–1939)*. Warszawa–Łódź 1982, s. 298. Czasopisma, które publikowały katolickie stowarzyszenia młodzieży, należały do wyjątków, jeśli chodzi np. o nakłady. „Młodą Polkę” drukowano w 15000–20000 egzemplarzy, od połowy lat trzydziestych w 30000. Dla porównania periodyki związków młodzieżowych, politycznych, wychowawczych, społecznych i środowiskowych, ukazywały się w nakładzie 5000–6000. Por. A. Paczkowski: *Prasa polska w latach 1918–1939*. Warszawa 1980, s. 300–301.

²⁰ Dla tej młodzieży Akcja Katolicka przeznaczała także „Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Męskiej w Częstochowie” i „Sprawozdanie Związku Młodzieży Polskiej Męskiej w Częstochowie za rok...”.

²¹ Dziewczętom polecano do czytania „Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Żeńskiej w Częstochowie”, „Sprawozdanie Związku Młodzieży Polskiej Żeńskiej w Częstochowie za rok...” oraz „Czyn Katolicki”.

²² Bp T. Kubina: *Arcypasterska zachęta*. „Niedziela” 1926, nr 1, s. 2.

²³ J. Słodrowski: *Do Młodzieży pozaszkolnej*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Męskiej. Bezpłatny Dodatek »Niedzieli«” 1926, nr 1, s. 1.

O celach czasopisma, w późniejszym okresie, świadczą dobitnie słowa St. S...²⁴: „Wartość tego, co mamy otrzymać z rąk Boga w tym roku [1928] zależy od tego, co damy Jemu, Ojczyźnie, rodzinie”²⁵. Znamienna dla określenia profilu „Młodzieży Katolickiej” jest także krótka strofka anonimowego autora:

Hej, do apelu stańmy wraz,
Budować Polskę nową!²⁶

Stanisława Siemińska podkreślała wielokrotnie, że żyjemy w olbrzymiej rodzinie – ludzkości, w której każdy ma do spełnienia zadanie – wielkie lub małe. Od rzetelnego wykonania tego zadania zależy nasze szczęście w życiu. Podstawowym jednak celem człowieka jest miłość do Boga, Ojczyzny, ludzi i przyrody. Jeśli to udaje się nam realizować w życiu doczesnym, to możemy „świecić czynu tarczą własną”.

Na łamach dodatku drukowano również komunikaty oraz doniesienia sekretariatu Związku Młodzieży Polskiej Męskiej, które opracowywał ks. Jan Domarańczyk, redaktor czasopisma. Można się było zapoznać też z bardzo szczegółowymi wskazówkami dla stowarzyszeń, dotyczącymi organizowania zebrań plenarnych i ogólnych²⁷.

Równocześnie z dodatkiem dla młodzieży męskiej ukazywał się dodatek przeznaczony dla żeńskiego odłamu stowarzyszenia Akcji Katolickiej – „Młodzież Katolicka. Miesięcznik Poświęcony Sprawom Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej Żeńskiej. Bezpłatny Dodatek »Niedzieli«”. Po raz pierwszy opublikowano go 14 listopada 1926 roku. W pierwszym numerze, zredagowanym przez Związek Młodzieży Polskiej Żeńskiej wraz z sekretarzem generalnym ks. Włodzimierzem Rosso, zamieszczono kilka tekstów, które wyznaczały profil czasopisma. W artykule *Do pracy!* podkreślono zbieżność daty zwycięstwa Karola Chodkiewicza pod Chocimiem z datą utworzenia stowarzyszenia dla dziewcząt. Przypomniano także zasługi patrona młodzieży, św. Stanisława Kostki, dla etyki katolickiej oraz wartości, jakimi powinna się kierować każda młoda dziewczyna: umiłowanie wolności, walka z namiętnościami, praca fizyczna i praca nad sobą, umiejętność życia według zasad, którymi posługiwał się np. św. Stanisław Kostka²⁸. Druhnom zalecano także wstępowanie do kół

²⁴ Najprawdopodobniej była to Stanisława Siemińska.

²⁵ St. S...: *Z Nowym Rokiem*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1928, nr 1, s. 1.

²⁶ *Święto Młodzieży*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1929, nr 8–11, s. 41.

²⁷ *Jakie powinno być zebranie*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Męskiej. Bezpłatny Dodatek »Niedzieli«” 1926, nr 2, s. 1–2.

²⁸ *Do pracy!* „Młodzież Katolicka. Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Żeńskiej. Bezpłatny Dodatek »Niedzieli«” 1926, nr 1, s. 1–2.

eucharystycznych, w których młode członkinie mogły kształcić swoje serca i umysły dzięki pracy apostołskiej. Jednym z podstawowych zadań drużyny było szerzenie kultu Chrystusa wśród młodzieży i dorosłych. Życie duchowe powinno się bowiem stawiać na pierwszym miejscu²⁹.

W 1927 roku, czyli w drugim roku ukazywania się dodatków, połączono obie wkładki wspólnym tytułem – „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej. Bezpłatny Dodatek »Niedzieli«”. Funkcję redaktora przejął ks. J. Domarańczyk, wówczas sekretarz generalny Związku Młodzieży Polskiej Męskiej i Żeńskiej. Program czasopisma został rozszerzony.

Młodzież zachęcano nadal do pracy nad własną osobowością i cechami charakteru. Za wzór godny naśladowania stawiano Chrystusa, życie i działalność św. Stanisława Kostki, patrona młodzieży, oraz Matki Bożej, opiekunki stowarzyszeń żeńskich. Dzięki postawie Stanisława Kostki można było wypełniać hasło: „Ty, jak On – wyjdź na rolę bratnich dusz z pługiem miłowania, przeoruj skibę za skibą, równo, silnie i wytrwale, rozsiewaj w krąg złote ziarna Ideałów, myśli, zapalów szlachetnych”³⁰. Spowiedź, komunie św., rekolekcje i pogadanki religijne praktykowane przez stowarzyszoną młodzież pozwalały na prowadzenie cnotliwego życia. Jedyną drogą życia młodych ludzi miało być życie katolickie, wypływające z wiary i czynów. Dlatego podkreślano hasło: „Polska – to my, to młodzież nasza – przyszłość, nadzieja narodu”³¹.

„Młodzież Katolicka” miała wspierać nie tylko moralnie członków Akcji Katolickiej, ale też pomagać w organizowaniu działalności stowarzyszeń, stąd w rubryce *Z życia Stowarzyszeń* publikowano np. programy Święta Młodzieży. Relacjonowano ponadto spotkania zrzeszonej młodzieży³² oraz wycieczki³³, np. II Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej Męskiej do Złotego Potoku³⁴, za-

²⁹ S. Siemińska: *Eucharystia a drużyna*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Żeńskiej. Bezpłatny Dodatek »Niedzieli«” 1926, nr 2, s. 1–3.

³⁰ *Święto Młodzieży*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1929, nr 8–11, s. 41.

³¹ Ibidem, s. 42.

³² Np. jeszcze przed połączeniem się dodatków: St. S.: *Echa I Zjazdu Delegacji Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej Żeńskiej*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Żeńskiej. Bezpłatny Dodatek »Niedzieli«” 1926, nr 1, s. 2–4; *Zjazd delegowanych Związku Młodzieży Polskiej Męskiej w Częstochowie, dnia 3 października 1926 r.* „Młodzież Katolicka. Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Męskiej. Bezpłatny Dodatek »Niedzieli«” 1926, nr 1, s. 3–4; *Ze zlotu okręgowego w Porębie*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1934, nr 12, s. 3.

³³ Ogólne zasady dotyczące organizacji i celów wycieczek znalazły się w: *Wycieczki*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1933, nr 9, s. 1–2. Opisy wycieczek były to często beletryzowane wspomnienia drużyny z pieszych wypraw do podczęstochowskich miejscowości w Jurze Krakowsko-Częstochowskiej.

³⁴ E. Suchecki: *Wrażenia z wycieczki do Złotego Potoku II Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej Męskiej*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1929, nr 1, s. 6–8.

chęcano też do odwiedzenia Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu³⁵. Ponadto prezentowano sposoby prowadzenia zebrań oraz podawano opisy odpowiedniego umundurowania druhow. Znaczenie miała też właściwa koordynacja prac stowarzyszeń, których obowiązkiem było stałe komunikowanie się ze Związkiem Młodzieży Polskiej. Zadaniem Związku była opieka i pomoc merytoryczna oraz techniczna nad każdym stowarzyszeniem. Sekretarza lub sekretarkę zobowiązano do składania sprawozdań z działalności ugrupowania, prowadzenia kroniki, a również do informowania Związku o trudnościach lub radościach stowarzyszenia. Związek oczekiwał więc opisów różnorodnych uroczystości odbywających się w terenie: akademii i wycieczek. By dopomóc w prowadzeniu urzędowej korespondencji zamieszczono w czasopiśmie wzory listów (np. zamówienie odznaczeń³⁶ oraz list do starostwa w celu rejestracji stowarzyszenia³⁷). Radzono także w sprawie odpowiedniego przygotowania Święta Młodzieży (uroczystość z nabożeństwem, pochodem, sztandarami, akademią lub wieczornicą), czyli zachęcano do powołania Komitetu Święta Młodzieży i Protektora³⁸.

W 1929 roku zamieszczono niezwykle interesujący program pracy stowarzyszeń męskich i żeńskich, w którym podkreślono, że „Stowarzyszenia mają być szkołą, muszą oddziaływać na swych członków pod względem religijnym, kulturalno-oświatowym, obywatelskim, towarzyskim itp.”³⁹ Ten szczegółowo opracowany plan pomagał w ustalaniu porządku obrad oraz programów pracy zimowej (od września do grudnia). Zamieszczono także gotowe tematy pogadanek i referatów do wykorzystania na zebraniach.

Młodzież przygotowywano do pełnienia ważnych obowiązków wobec Kościoła i narodu. Często pisząca na łamach czasopisma autorka St. S... tak agitowała młodych: „Wiemy o tym, że nie dosyć jest umieć prowadzić zebranie, że nie wystarczy »chcieć« słowem czy pieśnią odbudować Polskę. Czynu trzeba... czynu zbiorowego, który by pchnął nasze szeregi na pole pracy społecznej”⁴⁰. Nawoływała stowarzyszenia do ciągłej pracy w najbliższym otoczeniu, np. przy porządkowaniu cmentarzy czy upiększaniu i utrzymywaniu porządku w świątyniach, bo jeżeli „wszystkie Stowarzyszenia przejdą

³⁵ *Związkowe wycieczki na PWK do Poznania*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1929, nr 6, s. 27–29.

³⁶ *Piszmy do Sekretariatu*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1928, nr 1, s. 3–4.

³⁷ *Rejestracja Stowarzyszeń*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1928, nr 1, s. 4–6.

³⁸ *Jak przygotować „Święto Młodzieży”?* „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1928, nr 8–10, s. 37–39.

³⁹ *Program pracy*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1929, nr 7, s. 33–38.

⁴⁰ St. S...: *Dzień pracy w Stowarzyszeniach Młodzieży Polskiej*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1928, nr 2, s. 9.

od słów do czynów – i to czynów dla dobra ogółu – wyjdą – że się tak wyrażę – poza obręb swej ścisłej pracy organizacyjnej i w sposób odpowiedni do potrzeb społecznych, w miarę sił – dopomogą w odbudowie Polski – udowodnią Narodowi, że jeśli młodzież jest »przyszłością Narodu« – to pragnie być »przyszłością jasną« i silną, wytrwałą w dobrym, odporną na zło, że chce i może stać się podwaliną gmachu państwowości”⁴¹. W 1929 roku wystosowano do młodzieży apel w sprawie pomocy dla dotkniętych klęską głodową ziem północno-wschodniej Polski. Tę pomoc traktowano nie jako poświęcenie, ale jako obowiązek.

Rzadko w artykułach pojawiała się tematyka historyczno-polityczna, ale w 1928 roku uczczono dziesięciolecie odzyskania niepodległości. St. S... przypomniła niewolę narodu, ucisk Wielkopolski, Śląska, Pomorza i Kaszub. Dzięki I wojnie światowej odzyskaliliśmy niepodległość terytorialną i materialną. Według autorki naród polski stracił jednak niepodległość duchową, dlatego tak ważne były hasła „Bóg i Ojczyzna” oraz „za Wiarę i Ojczyznę”. To one miały wskrzesić ducha narodowego w żyjącej w marazmie społeczności. W tych trudnych czasach niezwykle istotne funkcje miała pełnić młodzież, której przydzielono zadanie niedopuszczenia do „ucieczki wiary i wolności”⁴². W 1929 roku opisano z kolei Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu, która miała udokumentować zmiany, jakie nastąpiły w Polsce po odzyskaniu niepodległości. Pokróćce przedstawiono największe osiągnięcia kraju: odbudowę gospodarki i rolnictwa, zorganizowanie szkolnictwa, administracji i wojska⁴³.

Najwięcej miejsca nadal na łamach czasopisma zajmowały *Komunikaty i Z życia Stowarzyszeń*, w których oceniano przebieg świąt młodzieżowych. W *Komunikatach* najczęściej przypomniano konieczność wykonywania uchwał zjazdów oraz tworzenia kolejnych sekcji w stowarzyszeniach. Ksiądz J. Domańczyk nadzorował działalność męskich i żeńskich stowarzyszeń młodzieżowych, ich codzienną pracę; zbierał obowiązkowe składki, zawiadamiał o składaniu rocznych sprawozdań. Sekretarz generalny polecał również młodzieży zakup odpowiedniego umundurowania (np. mundurak żeński kosztował 42 zł, kapelusz 6,50 zł, a służbowa odznaka 50 groszy). Tu umieszczano wreszcie sprawozdania z przebiegu uroczystości religijnych, państwowych i lokalnych wydarzeń oraz zebrań stowarzyszeń młodzieży polskiej. Te relacje, w pierwszym okresie istnienia pisma – do 1927 roku – wypełniały większość jego łamów, np. relacje ze „święconego jajka” Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej

⁴¹ Ibidem, s. 10.

⁴² E a d e m: *10-lecie Niepodległości*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1928, nr 8–10, s. 35–37.

⁴³ *Powszechna Wystawa Krajowa*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1929, nr 2–4, s. 12–13.

w Miłowicach, z poświęcenia sztandaru Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej w Pajęcznie, opisano wizytację biskupa Teodora Kubiny w Radomsku, ogłaszano programy zjazdów delegatów stowarzyszeń itp.⁴⁴

Stałą rubryką były recenzje i omówienia książek (np. reklamowano „Wydawnictwa Zjednoczenia Młodzieży Polskiej na Święto Młodzieży”) oraz czasopism (najpierw „Młodej Polki”, „Przyjaciela Młodzieży”, „Kierownika Stowarzyszeń”, a później, w latach trzydziestych, „Książnicy Społecznej”)⁴⁵. Szczególnie dużo wydawnictw ogłaszało się na łamach czasopisma tuż przed Świętem Młodzieży. Redakcja zachęcała wówczas druhow i drużny do czytania bieżącej prasy katolickiej, w której można było znaleźć artykuły, wiersze i opowiadania duchowo przygotowujące młodzież do tej uroczystości⁴⁶. Polecano np. serię Biblioteka Wieczornicowa, w której publikowane były kompletne materiały do urządzenia uroczystej wieczornicy (wykład, deklamacje, małe obrazy sceniczne, śpiewy, żywe obrazy itp.). Ukazały się w niej m.in. Zbigniewa Topora *Święto Młodzieży*, A. Niesiołowskiego *Cześć pracy!* oraz Eremusa *Święty Stanisław Kostka i Razem młodzie!* W cyklu Teatr dla Młodzieży Męskiej można odnaleźć utwory dramatyczne (scenki, obrazki i sztuki), a nawet inscenizowane legendy autorstwa np. Marii Reutt, Romana Roli, Macieja Szukiewicza, Zbigniewa Topora, C. Wolniewiczówny, Felicji Żurowskiej i innych. Omawiane na łamach „Młodzieży Katolickiej” utwory były

⁴⁴ Obszerny opis zjazdu delegowanych Związku Młodzieży Polskiej Męskiej znalazł się w numerze 1. z 1926 roku. Cały numer 4–5 z 1928 roku jest wypełniony sprawozdaniami ze zjazdu delegatów w Częstochowie, komunikatami (zazwyczaj przypomnienia o terminach złożenia sprawozdań) oraz opisami życia stowarzyszeń. Podobną strukturę ma numer 5. z 1929 i 1. z 1930 roku. W ostatnim z wymienionych numerów omówiono zjazd delegatów i delegatów, który odbył się w Częstochowie, a wzięło w nim udział m.in. 150 druhen. Książd Domarańczyk opisał przebieg zjazdu, na którym określono np. budżet stowarzyszeń, i scharakteryzował wygłoszone referaty. Przypomniał także o obowiązku abonowania czasopism katolickich. Każda kolejna relacja ma podobną strukturę. Informowano czytelników o miejscu zjazdu i liczbie uczestników (wraz z podaniem miejscowości, z których pochodzili). Później następowało szczegółowe omówienie nabożeństw (podkreślano uczestnictwo ważnych osobistości życia lokalnego) oraz samego zjazdu. Często przedrukowywano teksty powitań i pożegnań delegatów lub szeroko je omawiano. W dalszej kolejności podawano tytuły wygłaszanych referatów, np. *Rada Związkowa; Znaczenie i zadania zarządu; Stowarzyszenie, związki i zjednoczenie*. Krótko prezentowano uchwały zjazdów, które dotyczyły: abonowania czasopism, organizacji zebrań, zakładania nowych stowarzyszeń oraz składek członkowskich.

⁴⁵ Zalecano abonowanie czasopism organizacyjnych, bo tego wymagały uchwały Związku Młodzieży Polskiej. Miały one służyć jako „walny środek dla kształcenia i wyrabiania członków stowarzyszeń w myśl wzniosłych haseł naszej organizacji”. Por.: *Nasze czasopisma w nowej szacie!* „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1928, nr 1, s. 7–8. Zadaniem młodzieży było także zachęcanie niezrzeszonych rówieśników do czytania i prenumerowania prasy katolickiej. Zdobyte ze sprzedaży czasopism pieniądze miały być wykorzystywane na potrzeby Stowarzyszeń.

⁴⁶ W numerze 11. z 1928 roku były to obszernie omówienia treści „Przyjaciela Młodzieży” i „Kierownika Stowarzyszeń”.

poświęcone św. Kazimierzowi Jagiellończykowi, św. Stanisławowi Kostce i obrońcom Lwowa. Akcja przedstawień teatralnych rozgrywała się w czasie wojen napoleońskich, na tle historii duńskiej, a także w gromadzie wiejskiej lub w środowisku terminatorów szewskich. W kolejnych seriach znalazły się partytury pieśni, np. Feliksa Nowowiejskiego i ks. F. Walczyńskiego.

By umacniać młodych ludzi w wierze, redakcja wielokrotnie podkreślała znaczenie czytania, szczególnie „dobrej prasy” i książek katolickich. I tak np. M. Pytlówna omówiła w artykule *Przyjaciel czy wróg?* książki szkodliwe oraz wydawnictwa dobre, których lekturę i zakup serdecznie polecała⁴⁷. Do wyjątkowo ciekawych tekstów na łamach „Młodzieży Katolickiej” należy zaliczyć artykuł *Znaczenie prasy katolickiej*, w którym czytamy taką przestrożę: „Jeżeli kto, to przede wszystkim młodzież, jako skłonniejsza do wiary w piękne słowa, nie umiejąca podejrzewać innych o złe intencje, łatwiej dająca się uwieść pozorom prawdy, bogatym i wesołym, choć nie zawsze przyzwoitym i kształcącym ilustracjom – powinna być bardzo ostrożną w czytaniu książek i pism”⁴⁸.

Marginalnie na łamach czasopisma zaczęto propagować trzeźwość⁴⁹ oraz wychowanie fizyczne. Publikowano np. rozporządzenia Rady Ministrów, które dotyczyły wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego⁵⁰.

Ustaloną w latach 1927–1930 tematykę kontynuowała „Młodzież Katolicka. Bezpłatny Dodatek »Niedzieli«”, która wyszła 25 września 1932 roku. Jej redaktorem został ks. Zygmunt Lipa. W artykule wstępnym nowy redaktor podkreślił, że dwutygodnik ma przynosić krótkie referaty lub ich szkice, które pomogą młodzieży w codziennej pracy związkowej. Za jego sprawą w dziale okręgowym znalazły się uchwały zarządów okręgowych, plany wizytacji SMP i doniesienia z terenu.

Bardzo dużo miejsca poświęcano natomiast edukacji rolniczej. W specjalnej rubryce poruszano problemy związane z przysposobieniem rolniczym. Zarządy stowarzyszeń uważały, że na wychowanie dobrego obywatela składać się musi nie tylko wykształcenie ogólne, ale przede wszystkim zawodowe, i stąd organizowano kółka zawodowe, konkursy, szkoły gospodarstwa, uczono prac ręcznych. Zadaniem stowarzyszeń było więc poszerzanie wiedzy młodzieży na temat nowoczesnej pracy na roli. Zalecano literaturę rolniczą oraz prezen-

⁴⁷ M. Pytlówna: *Przyjaciel czy wróg?* „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1927, nr 8, s. 5–6.

⁴⁸ *Znaczenie prasy katolickiej*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1929, nr 8–11, s. 43.

⁴⁹ Ar: *Tydzień Propagandy Trzeźwości: 1–8 lutego 1927 r. pod protektorem Najprzewielebniejszego ks. Arcybiskupa Dr. Hłonda, Prymasa Polski*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1927, nr 2, s. 5–6.

⁵⁰ *O wychowaniu fizycznym*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1927, nr 8, s. 6–7.

towno wskazówki dotyczące organizowania konkursów, wizytacji zespołów i wycieczek rolniczych. Przekazywano również rady w sprawie uprawy buraków, kukurydzy, ogródków kwiatowych i ziołowych oraz zwalczania chwastów (1934). W 1933 roku przeprowadzono akcję sadzenia drzewek, by uczcić pamięć króla Jana III Sobieskiego. Dla druhen przygotowano kącik gospodarski z przepisami kulinarnymi, np. na przetwory zimowe (1933). Czasopismo zorganizowało też konkurs kukurydziany w latach 1928–1929.

Nieco mniej miejsca niż w poprzedniej serii „Młodzieży Katolickiej” zajmowały wskazówki dotyczące organizacji stowarzyszeń, które przekazywał np. ks. Z. Lipa. Przypominał o obchodach i odpowiednim przygotowaniu duchowym do Święta Młodzieży lub Święta Chrystusa Króla⁵¹. Redaktor propagował także ideę tworzenia programów pracy w SMP oraz czytelnictwo odpowiedniej prasy. Na uwagę zasługuje anonimowy tekst *Kochani!*, który został poświęcony zjednoczeniu członków stowarzyszeń i gotowości młodzieży do pracy nad sobą⁵². Częściej natomiast niż w poprzednich latach zwracano uwagę na rolę książki, prasy i biblioteki w wychowaniu młodzieży. Radzono nawet w sprawie zakładania bibliotek stowarzyszeniowych⁵³. Młodzieży starano się także pomóc, zamieszczając porady dla chłopców powołanych do wojska. Nie tylko podawano im wskazówki dotyczące przygotowania się do służby wojskowej, ale również zalecano nabycie odpowiedniej literatury⁵⁴.

W dziale sportowym drukowano ogólne zasady np. ćwiczeń gimnastycznych i musztry, okólniki dla naczelników, terminy rozgrywek sportowych SMP i ich wyniki. Członkom katolickich organizacji młodzieżowych zalecano ćwiczenia gimnastyczne (opis ich wykonania drukowano na łamach dodatku). Były to musztra, ćwiczenia wstępne, główne i końcowe (np. w 1933 i 1934 roku). W *Zestawie minimów dla druhow* z 1934 roku przedstawiono natomiast sportowe wyniki, konieczne do osiągnięcia w biegu, marszu i pływaniu na różnych dystansach. Tak więc propagowany na łamach „Młodzieży Katolickiej” system wychowania oparty był nie tylko na wychowaniu religijnym i moralnym, ale także na kształtowaniu sprawności fizycznej i zdrowotnej. W rubryce abstynenckiej wskazywano np. skutki nadużywania alkoholu.

⁵¹ Ks. mgr Z. Lipa: *Święto Chrystusa-Króla*. „Młodzież Katolicka. Bezpłatny Dodatek »Niedzieli«” 1932, nr 2, s. 1–2.

⁵² *Kochani!* „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1933, nr 1, s. 1.

⁵³ *Biblioteka a kasa stowarzyszenia*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1933, nr 8, s. 1–2; L.B.: *Nasze biblioteki*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1933, nr 20, s. 2; *Rok prasy – dlaczego?* „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1934, nr 2, s. 3; *Prasowa majówka*. „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1934, nr 9, s. 4 – o abonowaniu czasopism przez ZHP.

⁵⁴ Polecano *Życie żołnierza* ks. K. Milika. Por.: *Gdy druh idzie do wojska...* „Młodzież Katolicka. Okólnik Związków Młodzieży Polskiej” 1933, nr 5, s. 1–2.

Nieliczne tylko były teksty literatury pięknej, np. wiersze: Adama Asnyka *Do młodych*, anonimowe *Trzy życzenia*. Bajka i *Maryjo*, Marii Czerkawskiej *Modlitwa*, Włodzimierza Leszczyca *Na straży*, ks. Ruchniewicza *S.M.P.* oraz Henryka Nowaka *Dzięki Ci, Pani!* Autorką opowiadania *Wieczór wigilijny* była Irena Stroynowska, referentka SMP. Wydrukowano również: przełożoną przez St. K. z francuskiego opowieść afrykańską *Młodzi szanujcie starych!*, beletryzowane wspomnienia Obozowca *A kto chce rozkoszy użyć!... Wrażenia z obozów w Leśniowie* i anonimowe opowiadanie *Jesień w życiu konkursisty*. Dodatek, poza tymi kilkoma wyjątkami, właściwie nie uczestniczył w kształceniu literackim młodzieży.

„Młodzież Katolicka” spełniała jednak wiele zadań. Redakcja dodatku przede wszystkim pragnęła służyć pomocą organizacjom młodzieżowym. Przedstawiała wytyczne ich funkcjonowania, polecała dobrą literaturę, zachęcała do ciągłej pracy w stowarzyszeniu, by umacniać siebie oraz znajomych w wierze i miłości do ojczyzny. Współczesna problematyka, przystosowana do poziomu i zainteresowań młodzieży, z pewnością zapewniała pismu stałych odbiorców. Także tematykę lokalną oraz ogólnokrajową cechowała duża różnorodność oraz aktualność treści (większość pisemek młodzieżowych ukazywała się w dużych odstępach czasu, a nawet nieregularnie), co było niezwykle istotne dla czytelników oczekujących bieżących informacji. Dzięki temu, że w „Młodzieży Katolickiej” ogłaszano sprawozdania z działalności poszczególnych organizacji, czasopismo stawało się „trybuną” wymiany myśli, poglądów i pomysłów na organizowanie codziennego życia w stowarzyszeniach.

„Młodzież Katolicka” to przykład modelu pisma katolickiego, którego głównym celem było propagowanie osobowego wzorca zachowań młodego człowieka. W czasopiśmie wielokrotnie podkreślano, że praca nad sobą i dla innych jest najważniejszą wartością, jaką może dać człowiek ogółowi ludzkiemu. Jednostka miała więc do spełnienia niezwykle ważną misję, albowiem czyny jednego człowieka rzutują na przyszłość pokoleń.

Stosownie dobrane treści czasopisma służyły promocji wychowania religijnego, społecznego i patriotycznego dziewcząt i chłopców. Dla młodzieży zrzeszonej w Akcji Katolickiej najważniejszy był ideał państwowości polskiej oparty na zasadach nauki Kościoła. Moderatorzy Akcji Katolickiej pragnęli wychować młodzież silną, czynnie biorącą udział w życiu religijnym i obywatelskim kraju. Młodzieżowy dodatek do „Niedzieli” jest więc typowym – jak wówczas pisano – przedstawicielem „dobrej prasy”. „Młodzież Katolicka” miała bowiem wznieść „wszelkie porywy szlachetne” w duszach młodych ludzi, tak by modlitwą i pracą umacniali siebie i innych.

Агнешка Байор

ЦЕЛИ КАТОЛИЧЕСКОЙ КАМПАНИИ
В ПЕРИОД ДВАДЦАТИЛЕТИЯ
МЕЖДУ ПЕРВОЙ И ВТОРОЙ МИРОВЫМИ ВОЙНАМИ
НА СТРАНИЦАХ ЧЕНСТОХОВСКОГО ЖУРНАЛА „MŁODZIEŻ KATOLICKA”

Резюме

В статье представляются задачи журнала „Młodzież Katolicka”, выпускаемого в качестве приложения к епархиальному еженедельнику „Niedziela” в 1926–1934 гг. „Młodzież Katolicka” была печатным органом молодежных объединений Католической кампании в ченстоховской епархии.

В работе обращается внимание на генезис приложения. Подчеркивается, что его возникновение было связано не только с созданием 28 октября 1925 года ченстоховской епархии, но прежде всего с общественной и апостольской деятельностью католической церкви.

Представляются также главные цели Католической кампании, которая противопоставлялась процессу освобождения от церковного влияния, а также восстанавливала общественное движение среди верующих. В этой организации особое внимание уделялось воспитанию молодежи, прежде всего молодежи, которая закончила учебу в начальной школе. Поэтому в епархиях и приходах создавались католические объединения мужской молодежи, а также католические объединения женской молодежи, которые входили в состав общепольских союзов.

Молодежные организации, например в Силезии или же в ченстоховской епархии, развивали просветительную работу среди молодых людей. Организовали съезды объединенной молодежи, говенья или экскурсии. Они популяризировали чтение книг, туризм, спорт, сельскохозяйственную работу и мн. др. Одним из существенных проявлений заботы Костела о молодежи была печать журналов.

Основной задачей журнала „Młodzież Katolicka” (в 1926 и 1927 гг. появлялись отдельные вставки – для перней и девушек – редакторами которых были соответственно кс. Ян Домараньчик, общественный деятель и кс. Владзимеж Росо) было сообщение читателей о деятельности объединений польской молодежи. Поэтому большинство страниц журнала в ранний период ее существования заполнялось объявлениями секретариатов объединений, программами их работы, а также донесениями со съездов и пастырских инспекций. Молодежь поощряли к работе над своей личностью и готовили к исполнению важных обязанностей по отношению к Костелу и к народу. Ей рекомендовали литературу для чтения, например художественную (романы, драмы), песенники и журналы – „Młoda Polka”, „Przyjaciel Młodzieży” или „Kierownik Młodzieży”.

Благодаря последнему редактору вставки – кс. Зыгмунту Липа – в журнале начали печататься разные материалы по сельскохозяйственному воспитанию. В нем помещались сельскохозяйственные советы, авторы поощряли читателей заводить выращивание цветов и лечебных растений, рекомендовали литературу. Проводились также разные конкурсы. На страницах приложения уделялось внимание (хотя в меньшей мере) спортивному и литературному образованию. „Młodzież Katolicka” является типичным представителем т.н. „хорошей печати”, которая популяризировала католическое и патриотическое воспитание.

Agnieszka Bajor

TARGETS OF THE CATHOLIC CAMPAIGN
IN THE INTERWAR PERIOD
IN THE 'MŁODZIEŻ KATOLICKA' OF CZESTOCHOWA

Summary

The tasks of the 'Młodzież Katolicka' periodical, which was published as a supplement to the archdiocesan 'Niedziela' weekly in 1926–1934, are presented in the article. 'Młodzież Katolicka' was a press body of the youth associations of the Catholic Campaign in the archdiocese of Cześćochowa.

The article points at the origin of the supplement. Its origination resulted not only from the foundation of archdiocese in Cześćochowa on October 28, 1925, but also from the social and apostolic activity of the Catholic Church.

The main targets of the Catholic Campaign, which opposed the secularization of Catholics and restored the social movement among believers, are also presented. Education of youth, especially the youth that already finished primary schools, was of particular importance in this organization. That is why catholic associations of male youth and catholic associations of female youth, which were a part of the nationwide associations, were founded in dioceses and parishes.

The youth organizations in Silesia or in the diocese of Cześćochowa held education and priesthood activity. They organized conventions of the associated youth, retreats and trips. They also conducted actions popularizing reading, tourism, sport, agricultural activities and many others. Publications of periodicals were one of the main manifestations of the concern of the Church for the young people.

Informing the readers about current activity of the associations of Polish youth was the basic task of the 'Młodzież Katolicka' periodical (supplements for girls and boys were published in 1926 and 1927, edited by Rev. Jan Domarańczyk – a social activist, and Rev. Włodzimierz Rosso). That is why a majority of the columns were filled by ads of secretariats, programs of their activity and reports from conventions and priest inspections in the initial period of its activity. The youth was encouraged to work on their personality and was being prepared to fulfill the duties towards Church and nation. They were also recommended invaluable literature – e.g. belles-lettres [novels and dramas], songbooks and periodicals – 'Młoda Polka', 'Przyjaciel Młodzieży' or 'Kierownik Młodzieży'.

Different materials concerning agricultural education were published in 'Młodzież Katolicka' thanks to the last editor of the supplement – Rev. Zygmunt Lipa. Farming advice and encouragements to creation of herbal and flower allotments were published, professional publications were recommended and contests were carried. Sport, abstinent and literary education was carried in a smaller degree. 'Młodzież Katolicka' is a typical representation of the so-called good press, which promoted catholic and citizen upbringing.